

ПРОЕКТ "ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ В ПОЛИЦИЯТА"

Цели на проекта

Проект "Гражданско наблюдение в полицията" се осъществява от Институт "Отворено общество" – София по одобрена от Генерална дирекция "Охранителна полиция" методология и има за главна цел изграждане на доверие между полицията и местната общност и осигуряване на прозрачността на полицейската институция.

Средства за реализирането на проекта

В основата си практиката на гражданско наблюдение се изразява във възможността граждани да посещават без предварително предупреждение сградите на Районните управления на Полицията (РУП) и да наблюдават условията за полицейско задържане. Такава практика съществува в редица европейски страни и представлява сериозна гаранция за защита на правата на човека. Методът на наблюдение, което се използва у нас, е повлиян в най-голяма степен от английския и холандския опит.

Гражданските наблюдатели са доброволци, които са преминали през селекция и одобрение от органите на полицията и специално обучение в метода на гражданско наблюдение. Екипи от граждански наблюдатели осъществяват наблюдение в РУП въз основа на предварително одобрен график, информация за който имат само участниците в проекта. Доброволците осъществяват наблюдение върху местата за задържане и следят за спазването на нормативната база, уреждаща 24 часовото полицейско задържане. От 2010г. мониторингът ще включва и местата за прием на граждани и подкрепа на жертви на престъпления.

Въз основа на осъществените наблюдения, доброволците попълват екипни доклади. Екипните доклади отразяват факти, констатирани по време на наблюдението. Ежемесечно се изготвят обобщени доклади, като копие от тях се предават на Директора на съответната Областна дирекция на МВР и на гражданските наблюдатели. На всеки три месеца се изготвят аналитични доклади, които освен на дирекция "Полиция" се предоставят и на средствата за масова информация и се популяризират сред обществеността.

Развитие на проекта

Методът на гражданско наблюдение над полицията беше изпробван първоначално в град Плевен (2004 г.) и осъществен през 2005 – 2006 година в деветте Районни полицейски управления на територията на град София в партньорство с Генерална Дирекция "Полиция", Столична дирекция "Полиция" и Столична община.

Предвид постигнатите добри резултати, от юни 2007 до август 2008г. година Институт "Отворено общество" – София продължи мониторинга в град София и разшири практиката на гражданско наблюдение в градовете Варна, Пловдив, Бургас и Плевен.

С цел допълнително разширяване на обхвата на гражданското наблюдение, от юли 2010 до юни 2011г. проектът ще се изпълнява на територията на град София и на Областните дирекции на МВР Перник, Бургас, Варна, Пловдив, Пазарджик, Стара Загора, Сливен и Хасково. Според полицейската статистика сред тези градове са тези с най-голям брой задържани лица на година на РУП. Нов момент в развитието на проекта представлява и разширяването на обхвата на наблюдението и върху Специалния дом за временно настаняване на чужденци в квартал Бусманци, София.

Резултати

По проекта се наблюдават общо 14 показателя, спрямо които на базата на констатациите на гражданските наблюдатели, периодично се отчита дали има промяна. Подобрене в сравнение с началото на проекта в национален мащаб (юли 2007 г.) има по пет от показателите, свързани с информираността на задържаните за правата им, осигуряване на храна в рамките на 24-часовото задържане, отношение на полицейските служители към задържаните лица, воденето на документацията и поддържането на хигиена в РУП.

В хода на проекта през 2006 г. в град София, благодарение на предложенията от доброволците и ефективна реакция на Главна Дирекция "Охранителна полиция" и Столична Дирекция на МВР в РУП бе създадена организация за отпускане на пакети с храна за задържаните лица. По подобен начин този проблем бе разрешен и в останалите градове по проекта. В отговор на направените констатации от гражданските наблюдатели със заповед на министъра на вътрешните работи до началниците на РУП бе създадена необходимата организация за осигуряването на храна на задържаните лица в съответствие с нормативните изисквания.

Системно подаваните сигнали на гражданските наблюдатели, че регистрите по задържане не се водят правилно и регулярно, и че има несъответствия между заповедите за задържане и отразената в книгите информация, доведе до промяна в административната практика и към Август 2008 година във всички 41 РУП на територията на петте града бе регистрирано видимо подобрене в тази област.

Всички тези положителни резултати по проекта доведоха до регламентирането на метода на гражданско наблюдение в "Инструкция за реда за действие на полицейските органи при задържане на лица в структурните звена на МВР, за оборудването на местата за настаняване на задържани лица и реда в тях" (Обн. ДВ. бр.9 от 26 Януари 2007г.).

Все още има препоръки, които МВР не взема под внимание. Това са условията на работа на полицаите, провеждане на разпитите извън определените помещения, осигуряване на медицинска помощ и преводач на задържаните. Нужни са още усилия и по отношение на подобряването на материално-битовото състояние и оборудване на местата за задържане, обособяване на обслужващи помещения и на отделни помещения за настаняване на мъже, жени, непълнолетни и др. Частично развитие е регистрирано и по отношение на критериите "Достъп до правна помощ" и "Сигнали за злоупотреба със сила". Регистрирани са сравнително малко сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицията - 6 случая, като по четири от тях след извършена проверка от страна на полицията не е установено нарушение. Въпреки регулярността на посещенията на гражданските наблюдатели, трябва да се има предвид, че тези сигнали не отговарят напълно на реалната злоупотреба със сила от страна на полицията и вътрешните полицейски разследвания не са пълни и обективни.

Последният национален доклад по проекта за периода 2007 – 2008г. можете да намерите [тук](#).

Експерти и партньори

Иванка Иванова
Звезда Ванкова
Атанас Димитров, координатор на проекта за град София
Ана Буриева, координатор на проекта за град Бургас, Асоциация "Деметра"
Анна Николова, координатор на проекта за Варна, Фондация "SOS-смейства в риск"
Милена Илиева, координатор на проекта за Стара Загора, Хасково и Сливен,
Сдружение "Свят без граници"
Мирослава Чантова, координатор на проекта за Пловдив и Пазарджик, Община
Пловдив
Генерална дирекция "Охранителна полиция"
Дирекция "Миграция" при МВР

Финансиране

Институт "Отворено общество" - София

Лице за контакт

Звезда Ванкова
z.vankova@osf.bg